

بررسی شیوه پژوهش موردی

غنچه راهب^۱

چکیده:

پژوهش موردی با هدف اکتشاف عمیق پیرامون موقعیتهای فردی، اجتماعی گروهی صورت می‌گیرد و نگرشی تحلیلی بر موقعیتهای، تجربیات و رفتارهای غیر نرمال را دارد و در مجموع ترکیب خارق‌العاده‌ای از اطلاعات را طراحی می‌کند که به تفسیر بحث و نتیجه‌گیری دست می‌یابد.

شاخصهای اساسی در انجام مطالعات موردی عبارتند از: توصیفهای قوی و آشکار از واقعیات، شرح گسترده از توالی زمانی وقایع، ترکیب توصیفهای گوناگون و دستیابی به تجزیه و تحلیل دقیق از مسئله، درک صحیح واقعیت، توجه به مجموعه عوامل سیستمی، در نظر گرفتن نقشهای خاص و عملکردهای مربوط به هر فرد.

نکات حائز اهمیت و متمایز کننده تحقیق موردی از سایر روشهای تحقیق عبارتند از: شناخت کل واقعیت، شناخت ابعاد نهان پدیده‌ها و دستیابی به کل منحصر به فرد از یک پدیده. شیوه‌های مطالعه موردی عبارتند از: شیوه اکتشافی، شیوه توصیفی و شیوه توضیحی. در انتخاب مطالعات موردی نکاتی همچون گویا و توضیح دهنده بودن موضوع، اکتشافی بودن، نمونه بحرانی، تأثیرات برنامه‌ای و گردآوری حائز اهمیت می‌باشد. مراحل تحقیق موردی شامل: مقدمه، بیان موضوع و تعیین اهداف، رویه (طرز عمل).

گردآوری اطلاعات، طبقه‌بندی و سازماندهی داده‌ها، نتیجه‌گیری، بحث و ضمیمه می‌باشد.

^۱ کارشناس ارشد مددکاری اجتماعی

مقدمه:

پژوهش موردی یکی از روشهای تحقیق کیفی است که با هدف اکتشاف عمیق پیرامون موقعیتهای فردی، اجتماعی و گروهی صورت می‌گیرد. در این شیوه به بررسی معنای مصاحبه‌ها و همچنین بررسی نتایج حاصل از مشاهدات و یا ترکیبی از هر دو پرداخته می‌شود. مطالعات موردی زمینه‌هایی از توصیف و تحلیل نمونه‌هایی از رفتارها، موقعیتها و تجربیات غیر نرمال را فراهم می‌آورند. در واقع مطالعات موردی به دنبال ترکیب خارق‌العاده‌ای از اطلاعات هستند که با هدف روشن ساختن مطالب بیشتر از یک قاعده کلی صورت می‌گیرند. این نوع تحقیق شامل مطالعه یک نمونه فعال است، واحد نمونه به صورت یک سیستم بسته عمل می‌نماید. از طریق مطالعات موردی می‌توان در موقعیتهایی نفوذ کرد که نفوذ در آنها از طریق شیوه‌های کمی امکان پذیر نمی‌باشد. یکی از نقاط قوت تحقیقات موردی، مشاهدات مؤثر و قوی در زمینه‌های واقعی است، به طوری که منجر به تشخیص مؤثر سبب‌شناسی و پویایی می‌گردد. تحقیقات موردی پویایی عوامل و ارتباط عملکردی میان عوامل را به صورت آشکارا نمایش می‌دهد. هیوگو عنوان می‌نماید که در مطالعات موردی بیشتر به موضوع خاصی که برگزیده می‌شود توجه می‌گردد و نه به فرایند و روش عمل. گردهات بیان می‌دارد که روش موردی یک رویکرد است که بر اساس آن هر واحد اجتماعی همچون یک کل در نظر گرفته می‌شود و تمامیت آن مورد بررسی قرار می‌گیرد.

سابقه تاریخی مطالعه موردی:

از زمانی به طور جدی مطالعه موردی در ورطه عمل گام نهاد که هیلی اثر خود را تحت عنوان فرد بزهکار منتشر ساخت و پس از آن ویلیام وایت تحقیق خود را تحت عنوان ((بی‌سر پناه)) به انجام رسانید، او به روش مشاهده مشارکتی زندگی مردم را در یکی از محله‌های فقیرنشین ایتالیایی مورد مطالعه قرار داد. تا قبل از کار تحقیقی وایت جامعه شناسان معتقد بودند، چنین محلات فقیرنشینی از سازماندهی اجتماعی برخوردار نبوده و نظم و ترتیبی در آنجا رعایت نمی‌شود، اما وایت نشان داد که این همسایگی بسیار معنادار و سازمان یافته است. کار دیگر توسط گافمن صورت گرفته، گافمن نیز ماهها به عنوان کارمند بیمارستان روانی، در بخش مربوط به نگهداری بیماران روانی اقامت گزید و از طریق روش مشاهده گزارش دقیق و با ارزشی از نتایج تحقیقاتش را در مورد اینکه چگونه سیستم بیمارستان روانی شخصیت انسانها را از بین می‌برد و حتی ممکن است مسایل و مشکلات روانی بیمار را تشدید کند، منتشر کرد.

شاخصهای اساسی در انجام مطالعات موردی:

مطالعات موردی توصیفی قوی و آشکارا از واقعیت را ارائه می‌دهند. مطالعات موردی شرح گسترده‌ای از توالی زمانی وقایع مرتبط با مورد مطالعه را ارائه می‌دهد. مطالعات موردی ترکیب می‌نمایند توصیفهای گوناگون را از وقایع و به تجزیه و تحلیل و ترکیب مورد نظری پردازند. این تحقیقات بر فعالیتهای فرد یا گروه عمل کننده متمرکزند و هدف اصلی این تحقیق درک صحیح از واقعیت

است. تحقیقات موردی وقایع خاص را که مرتبط با موضوع هستند برجسته می‌سازند.

محقق با دقت بالایی فرد و موقعیت را مورد بحث و تحلیل قرار می‌دهد. پژوهشگر تلاش می‌نماید دورنمایی قوی و غنی از فرد را در نگارش گزارش ارائه دهد. در مطالعات موردی به مجموعه‌ها از عوامل سیستمی پرداخته می‌شود که این عوامل حول موضوع مورد مطالعه قرار می‌گیرد. در مطالعات موردی نقشهای خاص و عملکردهای مربوط به هر فرد یا موقعیت مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌گیرد. مطالعات موردی از جهاتی حائز اهمیت است:

الف) شناخت کل واقعیت: با روش مطالعه موردی می‌توان کل واقعیت را ادراک نمود و به شناختی جامع در مورد موضوع دست یافت. بنابراین روش موردی بهترین شیوه برای پیاده کردن دیدگاه‌های کل‌نگر، نظریه گشتالت و همچنین انانی است که بر دستیابی به کل تکیه دارند.

ب) شناخت ابعاد نهان پدیده‌ها: تحقیق موردی مطالعه ژرفانگری است که به دنبال کشف شبکه ملی است که از طریق آن می‌توان به فهم رفتار دست یافت. از طریق روشهای موردی می‌توان پرده‌های ظاهر را برانداخت و به اعماق آن دست یافت و واقعیت را به صورت ایش‌های مورد بررسی قرار داد.

پ) دستیابی به کلیت منحصر به فرد: با این وجود که همه انسانها در یک جامعه در برابر عوامل محیطی بالنسبه مشابهی قرار دارند، اما همگی نسبت به این موقعیتهای واکنشهای یکسانی را بروز نمی‌دهند. در واقع از برخورد

عوامل خارجی با زمینه‌های خاص ذهنی انسانها آمیزه‌ای خاص و کلیتی بی‌نظیر پدید می‌آید که شناخت آن تنها از طریق مطالعات موردی صورت پذیر است.

شیوه‌های مطالعه موردی:

شیوه‌های متعددی از مطالعه موردی وجود دارد Yin در سال 1984 سه شیوه از شیوه‌های مطالعه موردی را ذکر نموده است که عبارتند از:

شیوه اکتشافی، (مطالعه مقدماتی بر روی سوالات سایر تحقیقات)

شیوه توصیفی، (آماده سازی شرحی برگزارشات)

شیوه توضیحی، (مورد تست، ارزیابی و تطبیق دادن سایر

تنوری‌ها)

مراپام مطالعه موردی را به 4 طبقه اصلی تقسیم نموده است که عبارتند از: قوم‌نگاری، تاریخی، روانشناسی و مردم‌شناسی.

استقرن مطالعات موردی را به 4 طبقه اصلی تقسیم نموده است که عبارتند از: قوم شناسی، اقوام پژوهی، ارزشیابی و مطالعه موردی تربیتی.

مطالعات موردی شامل دو نوع از اطلاعات هستند که عبارتند از:

توصیفات از موقعیت که شامل وصف موقعیت و رفتارهایی است که مشاهده‌گر آنها را ملاحظه می‌نماید و وقایع و اتفاقاتی که در طول مطالعه رخ می‌دهند و موارد انتزاعی مثل ادراک، باور و تفکرات انتزاعی که غیر قابل مشاهده هستند.

تفسیرهایی است که محقق توسط آنها به اطلاعات معنا می‌بخشد، محقق در این بخش به دنبال پیوند دادن داده‌ها و

است برای تحقیقات بعدی. نمونه بحرانی: منظور از نمونه بحرانی، مورد آزمون قرار دادن نمونه‌ای واحد در موقعیتی بحرانی و خارق‌العاده است که منجر به ارائه طریق در جهت حل مشکل با تأکید بر برنامه‌ها یا استراتژی‌های حل مشکل می‌باشد.

انجام برنامه: انجام گرفتن تحقیقات کاربردی در مورد قوانین و اصول مربوط.

تأثیرات برنامه: آزمون سبب شناساندن و کاربرد آزمونها جهت ارزیابی متغیرها و شیوه‌های اثرگذاری برنامه‌های مداخله گراند.

گردآوری: جمع‌آوری تعداد زیادی از مطالعات موردی برای پاسخگویی و ارزیابی سؤالات، توصیفات، قوانین و اصول، علت و تأثیرات.

منابع اطلاعات در مطالعات موردی:

در شیوه مطالعات موردی ۷ منبع جهت جمع‌آوری اطلاعات وجود دارند که عبارتند از: اسناد و مدارک، فایل‌های اطلاعاتی، مصاحبه‌ها، ملاقاتها، مشاهده مستقیم و مشاهده مشارکتی. در اکثر موضوعات مربوط به مطالعه موردی اسناد و مدارک، نامه‌ها، یادداشتها، نامه‌های غیر رسمی و برنامه‌های عملیاتی به کار می‌رود. یکی از منابع غنی در مطالعات موردی مصاحبه است، محقق در مطالعه موردی در مقیاس گسترده‌ای نیاز به مصاحبات سیستماتیک دارد و در سؤالات خویش دو هدف کلی را دنبال می‌کند: الف) اضافه کردن ادراکات عمیق‌تر و گسترده‌تر در مورد موضوعاتی که وابسته به مورد است.

تفاسیر با تئوریهای موجود است. این بخش از تحقیق صرفاً توسط محقق است که صورت می‌گیرد.

در جریان و فرایند مطالعه موردی، هدفی که از انجام مطالعات موردی داریم در چگونگی و انتخاب و گزینش اطلاعات مؤثر است، اطلاعات گزینش گردیده می‌باید شرح کاملی را از فرایندهای کیفی و اکتشافی در تحقیق را فراهم آورند.

انتخاب مطالعه موردی:

شیوه مطالعه موردی شیوه‌ای دشوار است، لذا محقق می‌باید تجربیات زیادی در فعالیتهای پژوهشی داشته باشد، به طوری که پژوهشگر بتواند از تئوریه‌ها پیش از انجام پژوهش استفاده نماید و پس از انجام پژوهش نیز نتایج حاصله را با تئوریه‌های موجود پیوند بزند. مطالعات موردی بسیار حائز اهمیت است، به

این علت که محقق موردی در مورد موضوعات متعدد و گوناگون کار می‌نماید و تیمی از تخصصهای گوناگون بهتر می‌توانند بر روی مسأله تأثیرگذار باشند. کانو در سال ۱۹۹۰ شش نوع شاخص اصلی را در مطالعات موردی تشخیص داده است، که این شاخصها نکات مهمی را برای محقق در انتخاب موضوعات خاص در مطالعات موردی فراهم می‌آورد:

گویا و توضیح دهنده بودن: ارائه توصیفی دقیق از شخص و یا واقعیت مورد نظر و ارائه مثالهایی عمیق در باب اطلاعات مربوط، سیاستها و برنامه‌ها. اکتشافی بودن: هدف مطالعه موردی ارائه فرضیاتی کلی

ب) به کار بردن مصاحبه جهت تشخیص اطلاعات کلیدی که در بخشی از مصاحبه به کار برده می‌شود.

چگونگی جمع آوری اطلاعات:

در بحث جمع آوری داده‌ها نکته حائز اهمیت پیرامون این مسئله است که چه راهکارهایی مورد استفاده قرار می‌گیرند، چه کسی آن راهکارها را به کار می‌برد، چه موقعی از آن راهکارها استفاده می‌شود و چگونگی به کارگیری آن راهکارها ذکر می‌گردد. در تحقیق موردی نوعی انعطاف پذیری در آماده‌سازی، افزایش متغیرها و جمع آوری منابع اطلاعاتی وجود دارد. می‌باید به این مسئله توجه داشت که، جمع آوری اطلاعات و تحلیل اطلاعات در تحقیق موردی دو فرایند همزمان هستند، در تحقیق موردی بسیاری از وقایع که در گذر زمان قرار دارند دوباره سازی می‌شوند. در بحث جمع آوری اطلاعات زمان خاتمه دادن به جمع آوری اطلاعات مبتنی بر ۳ نکته اساسی است:

زمانی که بطور تمام و کمال منابع اطلاعاتی استفاده شده باشد. زمانی که مقوله مورد مطالعه به صورت تمام و کمال مطالعه گردیده و نتایج به صورت واضح و روشن ارائه می‌شود. جمع آوری اطلاعات تا جایی ادامه می‌یابد که اطلاعات به حد مرز مورد لزوم برسد. آنالیز (تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش آنالیز داده‌ها، هدف اساسی آن است که داده‌های گردآوری شده، چگونگی بکارگیری، وظیفه و عملکرد مورد نظر را ترسیم نمایند. به طور کلی تحلیل داده‌ها باعث گسترش ۴ اصل می‌باشد: تفسیر یافته‌هایی که در آن زمینه است. سیستماتیک نمودن و رمزگردانی

داده‌ها به صورت یک ساخت تحقیق برای اثبات کردن یا رد کردن وقایع آزمون کردن داده‌های تفسیری و متغیرها در این مرحله اکتشاف علل و عوامل وقایع، قضاوت در مورد موضوعات، بازتابها و تفسیر اطلاعات صورت می‌گیرد. در این نوع تحقیق که شاخه‌ای از تحقیقات کیفی است، افکار، اعتقادات و باورهای محقق در جریان تحقیق حائز اهمیت است. به طور کلی در آنالیز داده‌های حاصل از تحقیق موردی، الف) حمایت می‌کنید از موضوعی که ساخته‌اید. ب) منظر وسیعی از اینکه چرا تحلیل شما در یک جهت خاص و با یک هدف خاص پیش می‌رود ارائه می‌گردد. ج) محققین آینده را برای ادامه تحقیق در موضوع مورد نظر راهنمایی می‌کنید.

دو فرایند اساسی جهت تحلیل و آنالیز داده بکار برده می‌شود که فرایند اول پیرامون استفاده از استراتژیهای تحلیلی است که با بکار بردن ادبیات و تئوریهای که پیش زمینه است آغاز می‌گردد و از آنها به صورت چهارچوبی برای ساختار بندی اطلاعات استفاده می‌شود، فرایند دوم، فرایندی کیفی است که اطلاعات بر مبنای آن سازمان بندی گردیده و توصیف دقیقی از اطلاعات را فراهم می‌آورد، این امر حاصل می‌گردد از جمع آوری اطلاعات و آنالیز ابتدائی آنها.

مراحل تحقیق موردی:

الف) مقدمه: در بخش مقدمه تئوریهای زیرساز ذکر می‌گردد و و چگونگی پیروی هدفها، فرضیات و انتزاعات از تئوری‌ها نشان داده می‌شود.

برقرار می‌گردد. و ارزیابی لازم در مورد ابزار و شیوه و استراتژی پژوهش در این مرحله صورت می‌گیرد.

خ) ضمیمه: در قسمت مصاحبات، نقشه مصاحبه‌ها، جدول و هر آنچه که می‌تواند مکمل داده‌ها باشد ذکر می‌گردد.

در گزارش مطالعه موری تعداد زیاد و گسترده‌ای از منابع مختلف در مورد وقایع باید ساماندهی شود، کاهش داده شود و تنها موارد معنا دار و مورد نظر بیرون کشیده شود، همانند عکاسی که از تعداد زیادی از عکسها در مورد یک واقعه عکسی را انتخاب می‌کند که گویای ابعاد گوناگون واقعه باشد. در گزارش مطالعه موری می‌باید از داستان سرایی پرهیز نمود و به ارائه چهارچوبی پرداخت که این چهارچوب در راستای اهداف مطالعه است.

مزایای تحقیق موری:

فهم نتایج ساده است و نتایج زیبا و پرباری را همراه دارد. نتایج حاصله بسیار هوشمندانه و حرفه‌ای نگاشته می‌شوند. تحقیق موری دارای ترکیب بی‌همتایی از اطلاعات است که راهنمایی مؤثر برای فهم واقعیت می‌باشد. تحقیق موری بینش گسترده‌ای را در مورد موقعیت فراهم می‌آورد. وقایع غیر قابل پیش‌بینی و غیر قابل کنترل از طریق این شیوه قابل بررسی است. به جنبه‌های خاص و منحصر به فرد یک مورد توجه می‌گردد.

معایب تحقیق موری:

نتایج قابل تعمیم ندارد تحقیق به دلیل مداخلات متعدد محقق ممکن است به یک سو و یا یک جهت متمایل گردد.

ب) بیان موضوع و تعیین اهداف تحقیق: محقق از زمینه و محیطی که مشکل در آن بروز کرده شروع می‌کند و سپس به توصیف موقعیت نامعین می‌پردازد و و پس از آن به انتخاب موردی می‌پردازند و بر اساس آن فرضیه سازی می‌شود.

ج) رویه (طرز عمل): در این بخش استراتژیهای مربوط به پژوهش توضیح داده می‌شود که مبنی بر شرح تاریخی، زمانی، مکانی، ابزارها و وضعیت دموگرافیک نمونه‌ها ذکر می‌گردد.

د) گردآوری اطلاعات: تکنیکهای گردآوری اطلاعات عبارتند از: مصاحبه‌های عمقی، بررسی اسناد شخصی، نامه‌ها، یادداشت‌های

روزانه، زندگینامه‌ها، مشاهده‌های مستقیم و مشارکتی.

ه) طبقه‌بندی و سازماندهی داده‌ها: در این بخش سازماندهی اطلاعات طبقه‌بندی آنها و نمایش ارتباطی و معنایی داده‌ها صورت می‌گیرد.

و) نتیجه‌گیری: نتایج به صورت گردآوری داده‌های حاصل از مصاحبات و اطلاعات، اعتبار بخشی به اطلاعات، سازماندهی اطلاعات و ارائه نتیجه‌ای درست و دقیق از اطلاعات گردآوری شده و سیستم بخشی به اطلاعات بر اساس معنای آنها و ارزیابی معنادار اطلاعات برگرفته از تئوری‌هاست.

ی) بحث: بحث شامل تفسیر و ارزشیابی از داده‌هاست به طوری که فراهم می‌آورد منظری از اهداف را در مطالعات موری، در بحث به مطالعات موری و پیش زمینه‌های تئوریک آن پرداخته می‌شود و بین این دو ارتباط لازم

Axderon gary (1999),fundamentals of educational research.
 Yin Rbertk. (1988),case study research,desing and methods.
 Gill Ham bill (2001),case study research method.
 Rravers Max (2001), qualitative research through case studdies.
 Cohen louis,rsesarch methods in educational psycholary (2000).
 Colin pyer, (1995),biginnig research in psych

نمونه کوچکی انتخاب می‌شود که ممکن است معرف جامعه نباشد. نتایج ممکن است به عواملی نسبت داده شوند که بین آنها رابطه علیت وجود نداشته باشد.

منابع:

ساروخانی، باقر، روشهای تحقیق در علوم اجتماعی، ۱۳۷۵ پژوهشکده علوم انسانی و مطالعات فرهنگی. حسن زاده، رمضان، روشهای تحقیق در علوم رفتاری، ۱۳۸۲، نشر ساوالان.

John haworth (1996),psychological research.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی

فصلنامه مددکاری اجتماعی
 شماره چهارده و پانزده
 زمستان ۱۳۸۲
 شماره ۹۲
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ اول
 بهار ۱۳۸۳
 شماره ۹۳
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ دوم
 بهار ۱۳۸۴
 شماره ۹۴
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ سوم
 بهار ۱۳۸۵
 شماره ۹۵
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ چهارم
 بهار ۱۳۸۶
 شماره ۹۶
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ پنجم
 بهار ۱۳۸۷
 شماره ۹۷
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ ششم
 بهار ۱۳۸۸
 شماره ۹۸
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ هفتم
 بهار ۱۳۸۹
 شماره ۹۹
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ هشتم
 بهار ۱۳۹۰
 شماره ۱۰۰
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ نهم
 بهار ۱۳۹۱
 شماره ۱۰۱
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ دهم
 بهار ۱۳۹۲
 شماره ۱۰۲
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ یازدهم
 بهار ۱۳۹۳
 شماره ۱۰۳
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ دوازدهم
 بهار ۱۳۹۴
 شماره ۱۰۴
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ سیزدهم
 بهار ۱۳۹۵
 شماره ۱۰۵
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ چهاردهم
 بهار ۱۳۹۶
 شماره ۱۰۶
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ پانزدهم
 بهار ۱۳۹۷
 شماره ۱۰۷
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ شانزدهم
 بهار ۱۳۹۸
 شماره ۱۰۸
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ هفدهم
 بهار ۱۳۹۹
 شماره ۱۰۹
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ هجدهم
 بهار ۱۴۰۰
 شماره ۱۱۰
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ نوزدهم
 بهار ۱۴۰۱
 شماره ۱۱۱
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ بیستم
 بهار ۱۴۰۲
 شماره ۱۱۲

فصلنامه مددکاری اجتماعی
 شماره چهارده و پانزده
 زمستان ۱۳۸۲
 شماره ۹۲
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ اول
 بهار ۱۳۸۳
 شماره ۹۳
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ دوم
 بهار ۱۳۸۴
 شماره ۹۴
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ سوم
 بهار ۱۳۸۵
 شماره ۹۵
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ چهارم
 بهار ۱۳۸۶
 شماره ۹۶
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ پنجم
 بهار ۱۳۸۷
 شماره ۹۷
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ ششم
 بهار ۱۳۸۸
 شماره ۹۸
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ هفتم
 بهار ۱۳۸۹
 شماره ۹۹
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ هشتم
 بهار ۱۳۹۰
 شماره ۱۰۰
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ نهم
 بهار ۱۳۹۱
 شماره ۱۰۱
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ دهم
 بهار ۱۳۹۲
 شماره ۱۰۲
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ یازدهم
 بهار ۱۳۹۳
 شماره ۱۰۳
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ دوازدهم
 بهار ۱۳۹۴
 شماره ۱۰۴
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ سیزدهم
 بهار ۱۳۹۵
 شماره ۱۰۵
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ چهاردهم
 بهار ۱۳۹۶
 شماره ۱۰۶
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ پانزدهم
 بهار ۱۳۹۷
 شماره ۱۰۷
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ شانزدهم
 بهار ۱۳۹۸
 شماره ۱۰۸
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ هفدهم
 بهار ۱۳۹۹
 شماره ۱۰۹
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ هجدهم
 بهار ۱۴۰۰
 شماره ۱۱۰
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ نوزدهم
 بهار ۱۴۰۱
 شماره ۱۱۱
 فصلنامه علمی - پژوهشی
 چاپ بیستم
 بهار ۱۴۰۲
 شماره ۱۱۲